

UDC 330.341.1:332-047.44
JEL Classification: O32, O33, C43, R11

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Т.Ф. Рябоволик, к.е.н.

Центральноукраїнський національний технічний університет, Кропивницький, Україна

Рябоволик Т.Ф. Основні складові інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки.

Стаття присвячена дослідженню проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки країни, необхідністю формування відповідної політики та оцінці інноваційного потенціалу на регіональному рівні. Наведено основні підходи до визначення інноваційного потенціалу регіонів, а також розглянуто переваги та недоліки найбільш поширених методів його оцінки. Встановлено метод інтегральної оцінки як найбільш оптимальний з переліку розглянутих для оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки. Запропоновано алгоритм інтегральної оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу регіонів та підбрано блоки показників стимулюючого і де стимулюючого характеру впливу на формування узагальнюючого показника.

Ключові слова: інноваційний потенціал, регіональний розвиток, інноваційна діяльність інтегральне оцінювання, узагальнений показник

Рябоволик Т.Ф. Основные составляющие интегральной оценки инновационного потенциала регионов в условиях кластеризации национальной экономики.

Статья посвящена исследованию проблем, связанных с инновационным развитием экономики государства, необходимостью формирования соответствующей политики и оценке инновационного потенциала на региональном уровне. Представлено основные подходы к определению инновационного потенциала регионов, а также рассмотрено плюсы и минусы известных методов его оценки. Определено метод интегральной оценки как наиболее оптимальный из перечня рассмотренных для оценки инновационного потенциала регионов в условиях кластеризации национальной экономики. Предложен алгоритм интегральной оценки эффективности использования инновационного потенциала регионов, а также подобрано блоки показателей стимулирующего и де стимулирующего характера влияния на формирование обобщенного показателя.

Ключевые слова: инновационный потенциал, региональное развитие, инновационная деятельность, интегральное оценивание, обобщенный показатель

Ryabovolik T.F. The main components of the integrated evaluation of regions' innovative potential in the conditions of national economy's clusterization.

The paper is devoted to the research of problems related to the innovative development of the country's economy, the necessity of forming the appropriate policies and evaluate of innovation potential at the regional level. The main approaches of determining the innovative potential of the regions are presented, as well as the advantages and disadvantages of the most common methods of its evaluation are considered. The method of integral evaluation is indicated as the most optimal among the list of the considered for the evaluation of innovative potential of regions in conditions of clusterization of the national economy. The algorithm of the integrated evaluation of the efficiency of using of innovative potential of regions is proposed and the blocks of the stimulating and de-stimulating indicators of influence on the formation of the summarized indicator are selected.

Keywords: innovative potential, regional development, innovation activity, integrated evaluation, summarized indicator

Стан економіки країни є досить складним, невривноваженим і, не зважаючи на ряд виконаних реформаційних заходів державної політики, ця ситуація залишається в транзитивному стані [1]. Характерними рисами сучасних структурних зрушень економіки є орієнтація на швидку адаптацію до змін середовища функціонування шляхом широкого впровадження передових наукових та технологічних розробок, що виступає потужним стимулом виробництва нової наукомісткої високотехнологічної продукції. Розвиток глобалізаційних та інтеграційних процесів світової економіки, посилення конкурентної боротьби на міжнародних та національних ринках зумовлюють потребу активізації інноваційної діяльності як ефективного інструменту комплексного соціально-економічного розвитку регіонів на інтенсивній основі, що відображає цю здатність до здійснення науково-технічного прогресу.

Інноваційний розвиток економіки країни визначає необхідність формування ефективної інноваційної політики на регіональному рівні, реалізація якої спрямована на визначення пріоритетів і концептуальних засад інноваційного розвитку регіонів, формування та використання всіх інструментів регулювання інноваційної діяльності з метою її активізації, формування і розвитку відповідної інфраструктури [2]. Одним із невідкладних завдань, вирішення якого сприяє досягненню поставленої мети, є формування основних складових інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки.

Оцінка інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки являє собою визначення та розрахунок комплексу показників, які відображають різні сторони потенціалу регіонів та впливають на ефективність прийняття управлінських рішень щодо покращення його регіонального розвитку. За результатами оцінки інноваційного потенціалу регіонів можна побачити проблемні зони в національній економіці та запропонувати заходи щодо підвищення ефективності використовуючи блоки показників, які його характеризують. Зокрема групування зазначених блоків показників

дає змогу отримати інтегральну оцінку інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки.

Таким чином, актуалізується питання висвітлення основних складових інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки для чіткого уявлення про його стан та визначення його основних критичних зон, на які варто звернути увагу для їх покращення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інноваційному розвитку вітчизняної економіки на макро- та мезорівнях досить ґрунтовно представлено в наукових працях таких вчених, як О.І. Волков, М.П. Денисенко [3], В.М. Геєць [4], В.В. Готра [5], С.М. Ілляшенко [6], В.П. Мельник [7], В.В. Онікієнко [8], Л.І. Федуллова [9], В.Д. Шпильовий [10] та ін. Зазначені науковці в своїх працях досліджували проблеми інноваційного розвитку національної економіки з урахуванням впливу світових глобалізаційних

процесів, розкрито механізми фінансового забезпечення інноваційних систем та проектно-інноваційної діяльності, а також можливості урахування зарубіжного досвіду в інноваційному розвитку економіки, зокрема її інноваційного потенціалу.

У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» інноваційний потенціал подається як сукупність науково-технічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки [11]. Сучасна інтерпретація сутності категорії «інноваційний потенціал» різними дослідниками залежить від багатьох чинників, зокрема від рівня розвитку технологій, розвитку продуктивних сил та економічної думки в теперішній час, а тому трактується по-різному. Деякі з них наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Сутність поняття «інноваційний потенціал»

№з/п	Дослідник поняття «інноваційний потенціал»	Визначення поняття
1	Куцай Н.С.	Оптимальне поєднання сукупності ресурсів: кадрових, науково-дослідницьких, матеріально-технічних, ринкових, політико-правових, інформаційних, фінансових, які максимально уможливають їх використання для успішного соціально-економічного зростання регіону та підвищення якості життя його населення.
2	Беновська Л.Я.	Поєднує умови та сукупності кадрових, науково-дослідницьких, матеріально-технічних, фінансових, інформаційних ресурсів, які тісно взаємопов'язані між собою, використовуються для інноваційної діяльності суб'єктів регіону та забезпечують на основі цього конкурентні переваги регіону.
3	Біловодська О.А., Грищенко О.Ф.	Сукупність усіх ресурсів регіону, що забезпечує його здатність в існуючих соціально-економічних умовах створювати, отримувати та впроваджувати інновації, спираючись на наявну інноваційну інфраструктуру та інноваційну культуру.

Джерело: складено автором за матеріалами [12-14]

Виходячи з аналізу представлених підходів тлумачення поняття можна зробити висновок, що інноваційний потенціал у більшості випадків характеризується показниками науково-технічного, виробничо-технологічного, кадрового та інших компонентів загального потенціалу економіки країни. На нашу думку, при оцінюванні рівня інноваційного потенціалу регіонів його необхідно розглядати як комплексну інтегровану категорію, яка б поєднувала в собі внутрішній потенціал регіонів і їх інноваційну активність.

Аналізу підходів щодо оцінювання інноваційного потенціалу присвячені дослідження таких науковців як Н.Т. Рудь [15], А.А. Трефілової [16], Т.В. Уманець [17], І.В. Федулової [18]. Загальний огляд представлених методичних прийомів щодо оцінювання або діагностики інноваційного потенціалу дозволив виявити такі,

що найбільш часто використовуються, зокрема серед них і метод інтегрального оцінювання.

Метою статті є опис авторського підходу до підбору основних складових інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження та оцінка інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки є актуальною та поширеною проблемою для країни. Тому існуюча різноманітність методів оцінювання інноваційного потенціалу регіонів, їх переваги та недоліки, постійно поповнюються новими, адаптованими до змін в сучасній економіці, деякі з яких наведено на рис. 1.

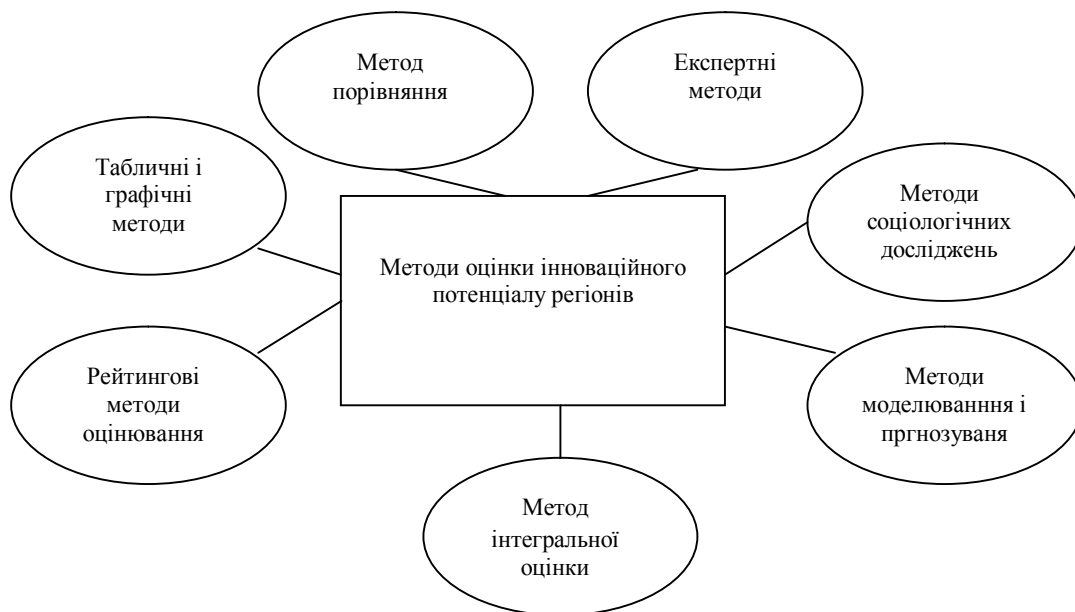

Рис. 1. Найбільш поширені методи оцінки інноваційного потенціалу регіонів
Джерело: складено автором за матеріалами [19]

Розглядаючи класифікацію основних методів оцінювання інноваційного потенціалу регіонів відзначимо, що до переваг табличних і графічних методів відносять простоту і зручність застосування, наочність відображення результатів, можливість порівняння зміни показників у часі та їх питомої ваги. Недоліком слід вважати те, що даний метод дозволяє здійснити оцінку окремого за різноманітними параметрами, що може ускладнити узагальнення висновків за сукупністю досліджуваних показників. Перевагою методів порівняння являється те, що вони дозволяють проводити оцінку порівняно з кращими світовими й вітчизняними аналогами. Недоліком є ймовірні складнощі у виборі еталонних значень (бази для порівняння). Експертні методи надають можливість оцінити тих явищ і процесів, щодо яких відсутні статистичні дані, і це є перевагою, а недоліками є суб'єктивність оцінки, ускладненість переведення отриманих якісних оцінок у кількісні показники, ймовірність неузгодженості думок експертів. Методи соціологічних досліджень дозволяють отримати сукупність даних, відсутніх в офіційних статистичних джерелах, та креативно підходити до їх аналізу, що є перевагою даного методу. Недоліками є трудомісткість збору даних й оброблення результатів, ймовірність похибки у разі неправильного формування статистичної вибірки. Відображають ранг регіону за певним показником чи групою показників рейтингові методи оцінки, що є перевагою даного методу. Але отримані результати відображають місце регіону з-поміж інших, не враховуючи при цьому значення наявних відхилень, і це недолік даного методу. Перевагою методів інтегральної оцінки є те, що вони дозволяють здійснити оцінку інноваційного потенціалу як за допомогою єдиного узагальнюючого показника, так і в розрізі його складових. Недоліками є трудомісткість

оброблення результатів та необхідність визначення вагових коефіцієнтів. Методи моделювання і прогнозування мають такі переваги як, те що вони надають можливість отримати прогностичні значення зміни показників з певною ймовірністю та дозволяють виявити фактори впливу на результуючий показник. Недоліками методів є висока ймовірність похибки прогнозу в умовах нестабільного соціально-економічного середовища та можливі складнощі під час виокремлення та ідентифікації факторів впливу. Зважаючи на наведені переваги та недоліки найбільш поширених методів оцінки та враховуючи те, що інноваційний потенціал регіонів є комплексним поняттям, більшість фахівців віддають перевагу методу інтегрального оцінювання, доповнюючи інтерпретацію його результатів іншими різноманітними методами оцінки [19].

Оскільки інноваційний потенціал можна розраховувати як величину без виміру, а саме в долі до одиниці, то для її характеристики доцільно використовувати інтегральні показники, які охоплюють різні складові інноваційного потенціалу регіонів. Виходячи з цього, інтегральна оцінка інноваційного потенціалу буде проводитись в цілому по всій країні, а отже, за регіонами, які в своєму розвитку досить сильно різняться, пропонуємо алгоритм її здійснення та побудови, який наведено на рис. 2.

Орієнтуючись на зазначений алгоритм інтегральна система оцінки інноваційного потенціалу регіонів дозволяє кількісно та якісно характеризувати тенденції в розвитку регіону, вказує на слабкі місця, які необхідно усунути з ціллю покращення його рейтингу.

Термін «інтегральний» передбачає об'єднання, унаслідок чого з'являються нові якості та ознаки. Комплексна інтегральна оцінка в багатьох випадках визначається як єдина можлива,

оскільки внаслідок проведення різних видів аналізу отримують великі масиви різнопланової інформації, оцінка якої в сукупності досить проблематична, а побудова єдиного інтегрального показника дає можливість урахувати вплив різноманітних чинників на економічні процеси. Переваги інтегрального методу оцінки полягають у тому, що він дає змогу усунути неоднозначність

оцінки впливу чинників і отримати найбільш точний результат [20]. До того ж, моделювання інтегрального показника припускає дослідження системи показників, що лежать в основі оцінки, а висновки, отримані на базі інтегрального показника, хоча і мають орієнтований характер, виконують допоміжну роль визначення характеру змін у результатах дослідження.

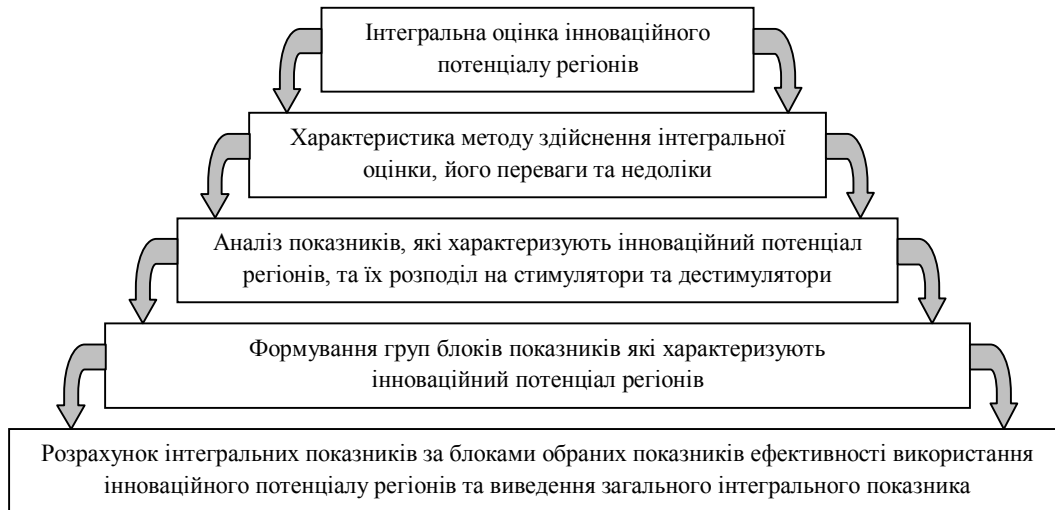

Рис. 2. Алгоритм інтегральної оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки

Джерело: складено автором за матеріалами [21]

Певною перевагою інтегрального методу оцінки інноваційного потенціалу регіону є простота розрахунків, доступність інформації, можливість однозначної інтерпретації отриманих результатів. Серед недоліків, які істотно обмежують сферу його застосування, виділяють такі: складність установа рівня значущості показників які включені до інтегрального показника ефективності; обов'язкова умова врахування особливостей сфери та галузі функціонування підприємства або вибору однорідних підприємств; статичність оцінки та вірогідність результату протягом певного періоду часу; оцінка за певний період часу для підприємств, що працюють у більш-менш однакових умовах; необхідність визначення еталона та отримання необхідних даних.

Останніми роками ідея інтегрованих індикаторів набуває все більш широкого поширення при побудові індексів і рейтингів. Зведення ряду показників в єдиний інтегральний показник дозволяє зробити висновок про поліпшення (погіршення) стану регіонів в досліджуваному періоді. Висновки, отримані на базі інтегрального показника, носять орієнтовний характер, який сприяє встановленні місця регіону в сукупності порівнюваних об'єктів.

Виходячи з указаних обмежень та враховуючи необхідність взаємозв'язку результатів дослідження, вважаємо необхідним під час розробки інтегрального показника ефективності

врахування одночасно декількох комплексних показників, які характеризують окремі сторони інноваційного потенціалу регіонів.

Згідно інтегральної оцінки, визначасмо середнє значення по кожному блоку показників згідно визначених стимуляторів та дестимуляторів по наступних формулах (1-3):

Для показників стимуляторів:

$$R = (Y - Y_{\min}) / (Y_{\max} - Y_{\min}), \quad (1)$$

Для показників дестимуляторів:

$$R = (Y_{\max} - Y) / (Y_{\max} - Y_{\min}), \quad (2)$$

де R – значення показника блоку показників інтегральної оцінки;

Y , Y_{\max} , Y_{\min} – поточне, мінімальне та максимальне значення показника блоку показників.

Потім для кожного регіону в межах кожного блоку обчислюється середнє значення інтегрального показника по наступній формулі:

$$W = (Y_1 + \dots + Y_n) / I, \quad (3)$$

де W – середнє значення інтегрального показника;

Y_i , Y_n – значення регіону по показниках відповідного блоку показників;

I – кількість показників відповідного блоку показників.

Отримані в такий спосіб середні значення інтегрального показника по кожному з блоків показників дасть змогу провести загальну їх інтегральну оцінку по формулі (4):

$$IP = (W_1 + \dots + W_n) / X, \quad (4)$$

де IP – показник інтегральної оцінки;

W_i ; W_n – сума середніх значень інтегрального показника по кожному блоку показників;

I – кількість блоків показників інтегральної оцінки [21].

Отже, метою даної інтегральної оцінки є необхідність порівняння регіонів України за рівнем їх інноваційного потенціалу.

Інтегральний показник являє собою підсумок комплексної оцінки даних, отриманий шляхом часткового розрахунку та дослідження системи статистичних показників, які характеризують

інноваційний потенціал регіонів в умовах кластеризації національної економіки.

Для практичної реалізації методики інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів необхідно, перш за все, провести обґрунтування системи показників, по яких оцінюватимуться результати діяльності регіонів; здійснюється збір статистичної інформації, необхідної для розрахунку цих показників; формується матриця початкових даних, до якої заносяться всі показники, що характеризують діяльність кожного регіону (табл. 2).

Таблиця 2. Схема показників інтегрального оцінювання інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки

Блоки	Показники	
	Стимулятори	Дестимулятори
I блок – Якісні характеристики зайнятості	Частка працівників з повною вищою освітою, % Підвищення кваліфікації працівників, % Підготовка кадрів, % Частка зайнятої молоді, % Попит на робочу силу на посади службовців, % до загального попиту	Частка працівників передпенсійного віку, % Частка працівників пенсійного віку, %
	Рівень економічної активності населення, % Рівень зайнятості населення, % Частка населення, зайнятого в сфері послуг, % до зайнятого населення	Рівень участі населення, зайнятого у неформальному секторі економіки, % Навантаження незайнятого населення на одне вільне робоче місце, осіб Рівень вибуття найманих працівників, % Плинність кадрів, %
II блок – Кількісні характеристики зайнятості	Основні телефонні апарати, на тисячу наявного населення Частка населення, зайнятого в сфері послуг, % до зайнятого населення Основні телефонні апарати, на тисячу наявного населення Частка абонентів мобільного зв'язку, у % до наявного населення Абоненти кабельного телебачення, на тисячу наявного населення Абоненти мережі Інтернет, на тисячу наявного населення Діяльність у сфері інформатизації, тис.грн. на тисячу наявного населення Частка діяльності у сфері інформатизації, у % до обсягу реалізованих послуг Ремонт і технічне обслуговування ПК, на тис. наявного населення Частка ремонту і технічного обслуговування ПК, у % до обсягу реалізованих послуг Капітальні інвестиції на діяльність транспорту і зв'язку, млн.грн.на тисячу наявного населення Прямі іноземні інвестиції на діяльність транспорту і зв'язку, тис.грн. на тисячу наявного населення Частка прямих іноземні інвестиції на діяльність транспорту і зв'язку, % із загального їх обсягу	
	Частка промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств які впроваджували інновації, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, які витрачали кошти на навчання та підготовку персоналу, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, які витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, що впроваджували організаційні інновації, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, що впроваджували маркетингові інновації, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка реалізованої інноваційної продукції, у % до загального обсягу реалізованої промислової продукції Частка промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, у % до загальної кількості промислових підприємств Частка промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, у % до кількості промислових підприємств, які реалізували інноваційну продукцію Частка реалізованої інноваційної продукції за межі України, у % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції	
III блок – Розвиток інноваційної інфраструктури		
IV блок – Інноваційна активність підприємств		

Джерело: власна розробка автора

Вирахуване середнє значення по кожному блоку показників дає можливість розрахувати загальну інтегральну оцінку дослідження. Інтегральна оцінка в цілому дозволяє зробити висновки про суттєву диференціацію регіонів країни за більшістю досліджуваних показників. Чим вищий показник інтегральної оцінки, тим кращий інноваційний потенціал регіону. В подальшому виходячи з результатів інтегральної оцінки визначаємо групи регіонів з високим, середнім та низьким рівнями інноваційного розвитку, що є підставою для розробки диференційованих заходів державного регуляторного впливу на них. Зокрема для групи регіонів з низьким рівнем інноваційного потенціалу з боку держави повинні бути запропоновані такі підходи регулювання як інституційно-інфраструктурний підхід, під час якого буде сформовано інноваційну інфраструктуру в регіонах, створено необхідні інститути для забезпечення реалізації моделі та прийнята чи оновлена переважна кількість планів і програм інноваційного розвитку економіки регіонів. Групі регіонів з середнім рівнем інноваційного потенціалу необхідно запропонувати підхід зональної реалізації моделі регулювання, яка передбачає впровадження перспективних із точки зору держави інновацій у визначених підприємствах (як державної, так і недержавної форми власності), кластерах та організацію тісної співпраці цих формувань із науково-дослідними організаціями та ВНЗ. Крім того, здійснювати заходи з підвищення загальної привабливості інноваційного сектору для інвесторів. Що стосується групи регіонів з високим рівнем інноваційного потенціалу то з боку держави необхідно запропонувати такі підходи як масове охоплення всіх суб'єктів інноваційного сектору економіки, які зацікавлені в здійсненні інновацій. Держава зокрема повинна виконувати роль регулятора щодо концентрації інновацій певних видів, стимулюючи впровадження першочергово необхідних. Також необхідне стимулювання розвитку сектору високотехнологічних послуг. Формування освітньо-наукових кластерів, інших інноваційних

організацій (технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів), розвивати венчурний бізнес.

Висновки

В результаті проведеного дослідження визначено основні складові інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки. Досить детально розглядаючи методи, моделі та зокрема саму процедуру інтегрального оцінювання інноваційного потенціалу регіонів дає можливість встановити, що: досить велика кількість, як вітчизняних так і зарубіжних науковців, приділяють велику увагу проблемам формування, оцінки та використання інноваційного потенціалу регіонів, зокрема більшістю з них встановлено, що інноваційний потенціал включає в себе певні ресурсні елементи; значна кількість розглянутих методів та показників оцінки інноваційного потенціалу регіонів свідчить про наявність потенційних можливостей щодо інноваційного розвитку складної інноваційної системи країни; обраний в роботі інтегральний підхід до визначення інноваційного потенціалу регіону в умовах кластеризації національної економіки в подальшому дає можливість скласти матрицю методів його оцінки; в ході формування показників інтегрального оцінювання інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки (стимулюючі та де стимулюючі з них) дасть можливість впорядкувати інформацію щодо ресурсного забезпечення інноваційного потенціалу регіонів; інтегральна оцінка сприятиме не лише підвищенню якості досліджень процесів формування і використання інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки, але й забезпечить ефективність управління інноваційним розвитком в цілому.

Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі полягають у необхідності реального розрахунку блоків показників інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки задля більш ґрунтовних висновків по темі дослідження.

Abstract

The state of the country's economy is rather complicated, unbalanced and, despite on the numerous of implemented reform measures of state policy, this situation remains in a transitive state. The characteristic features of modern structural shifts of the economy are the orientation towards the rapid adaptation to the changes of environment of the functioning through the wide implementation of advanced scientific and technological developments, which acts as a powerful incentive for the production of new scientific and high-tech products. The development of the globalized and integrated processes of the world economy, the intensification of competition on the international and national markets necessitate the activation of innovation activity as an effective instrument for the comprehensive socio-economic development of the regions on an intensive basis, which reflects its ability to the implementation of scientific and technological progress.

Innovative development of the country's economy determines the necessity of forming an effective innovation policy at the regional level, the realization of which is aimed on the defining the priorities and conceptual foundations of innovative development of regions, the formation and using of all instruments of regulation of innovation activity in order to the activation it, formation and development of the corresponding

infrastructure. One of the urgent task, the solution of which contributes to the achievement the setted goal, is the formation of the main components of the integrated evaluation of regions' innovative potential in conditions of clusterization of the national economy.

An evaluation of regions' innovative potential in the conditions of clusterization of the national economy is the definition and calculation of indicators' complex which reflect the different aspects of the potential of the regions and affect on the effectiveness of making managerial decisions for improving of its regional development. By the results of evaluation the innovative potential of the regions, we can see the problematic zones in the national economy and propose the measures of improving the efficiency by using the indicators' blocks that characterize its. In particular, the grouping of indicated blocks of indicators gives an opportunity to get an integrated evaluation of the innovative potential of regions in the conditions of national economy's clusterization.

Thus, the issue about the coverage the main components of the integrated evaluation of innovative regions' potential in the conditions of clusterization of the national economy is actualizing with the aim of clear idea of its state and the definition of its main critical zones, on which it should be paid attention for their improvement.

As a result of the conducted research, the main components of the integrated evaluation of the innovative potential of regions in the conditions of clusterization of the national economy are determined. A critical review of methods, models, and procedures of an integrated evaluation of the innovative potential of regions allows us to determine the following:

- in theory and in practice, the considerable attention is paid to the problems of forming, evaluation and using of innovative potential of regions, where the majority of authors determined that the innovative potential is the most important component of the socio-economic potential of any economic system, which combines a complex of certain resource elements;
- the existence of a significant number of methods for calculating the indicators of the level of innovative potential of regions confirms the relevance and significance of evaluation of the available and potential opportunities for the further innovation development of the entire economic system;
- the integral approach to the definition of the innovative potential of the region which is singled out in the work, makes it possible to draw up a matrix of methods for its evaluation;
- formation henceforth the criteria for selection of evaluation methods (positive and negative sides of each of them), allow it possible to streamline the processes of searching and analyzing information concerning the resource providing of innovative potential of economic systems;
- methods and models of evaluation (in particular integral evaluation), are reflected by these criterions, will not only improve the quality of research of forming and using of innovative potential processes of regions in clusterization's conditions, but also the effectiveness of their management during the developing of public management's models of the innovative development of the national economic system and its subsystems.

The prospects for further research in this direction are the nessesity of real estimation of the indicators of the integral evaluation of the innovative potential of regions in the conditions of national economy's clusterization for more substantive conclusions on the research topic.

Список літератури:

1. Глізнуца М.Ю. Визначення складових та оцінка інноваційного потенціалу регіону [Текст] / М.Ю. Глізнуца // Технологічний аудит і резерви виробництва. – 2016. – №3/5(29). – С. 11-14.
2. Григору П.М. Інтегральне оцінювання рівня та динаміки інноваційного потенціалу регіону [Текст] / П.М. Григору, Н.А. Хрущ // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – №3. – С. 109-129.
3. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан; під ред. О.І. Волкова, М.П. Денисенка. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
4. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь [Електронний ресурс] / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/docs/nr/4.pdf>.
5. Готра В.В. Аналіз зарубіжного досвіду забезпечення інноваційного розвитку економіки / В.В. Готра // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – №2(2). – С. 235-243.
6. Ілляшенко С.М. Менеджмент та маркетинг інновацій: Монографія / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська Книга», 2004. – 616 с.
7. Інноваційний ресурс господарського розвитку: монографія; за ред. В.П. Мельника. – К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 363 с.
8. Онікієнко В.В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України: монографія / В.В. Онікієнко, Л.Н. Ємельяненко, І.В. Терон; за ред. В.В. Онікієнка. – К.: РВПС України НАН України, 2006. – 480 с.

9. Регіональні інноваційні системи України: стан формування та розвитку в умовах інтеграційних процесів: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – К.: Ін-т екон. та прогноз. НАНУ. – 2013. – 724 с.
10. Шпильовий В.Д. Оцінювання складності проектно-інноваційної діяльності / В.Д. Шпильовий // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – №3(43). – С. 16-21.
11. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=433-15>.
12. Куцай Н.С. Проблеми дослідження підходів до трактування поняття «інноваційний потенціал регіону» / Н.С. Куцай // Вісн. Нац. ун-у «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – С. 192-196.
13. Беновська Л.Я. Інноваційний потенціал регіону та умови його реалізації [Електронний ресурс] / Л.Я. Беновська. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/oid_irn/Soc_Gum/Vidfa/2010_18/Benovska.pdf.
14. Біловодська О.А. Формування маркетингових критеріїв щодо оцінки інноваційного потенціалу регіону / О.А. Біловодська, О.Ф. Грищенко // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 4, Т. 2. – С. 246-256.
15. Рудь Н.Т. Інноваційний потенціал регіону: нові підходи до оцінки / Н.Т. Рудь // Регіональна економіка. – 2011. – № 4. – С. 140-150.
16. Трефілов А.А. Анализ инновационного потенциала предприятия / А.А. Трефилов // Инновации. – 2003. – №6. – С. 67-72.
17. Уманець Т.В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика. – Донецьк: Вік, 2007. – 340 с.
18. Федулова І.В. Дослідження методик оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств / І.В. Федулова // Економіка та підприємство. – 2008. – № 4. – С. 234-240.
19. Левченко О.М. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу регіонів в контексті формування інноваційно-інтегрованих структур / О.М. Левченко, О.В. Ткачук // Наукові праці центрально українського національного технічного університету. Економічні науки. – 2017. – № 31. – С. 28-38.
20. Баканов М.И. Теория экономического анализа: учебное пособие / М.И. Баканов. – М.: Финансы и статистика, 2011. – 384 с.
21. Науменко І.В. Інтегральна оцінка забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств / І.В. Науменко, А.О. Науменко, О.В. Мандич // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Економічні науки. – 2016. – № 5. – С. 256-260.

References:

1. Gliznutsa, M.Y. (2016). Vyznachennya skladovykh ta otsinka innovatsiynoho potentsialu rehionu [Determination of the components and assessment of the region's innovation potential]. Technology audit and production reserves – National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", 3/5(29), 11-14 [in Ukrainian].
2. Hryhoruk, P.M., & Khrushch, N.A. (2016). Intehralne otsinyuvannya rivnya ta dynamiky innovatsiynoho potentsialu rehionu [Complex assessment of the level and dynamics of innovative capacity of region]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 3(3), 109-129 [in Ukrainian].
3. Volkov, O.I., Denisenko, M.P., & Hrechan, A.P. (2006). Innovatsiyni rozvytok promyslovosti Ukrainy [Innovative development of Ukrainian industry]. O.I. Volkov, & M.P. Denisenko (Eds.). Kyiv: KNT [in Ukrainian].
4. Heiets, V.M. (Eds.). (2015). Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid [Innovative Ukraine 2020: national report]. Kyiv. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/nr/4.pdf> [in Ukrainian].
5. Hotra, V.V. (2015). Analiz zarubizhnoho dosvidu zabezpechennia innovatsiynoho rozvytku ekonomiky [The analysis of the international experience of providing of the innovative development of the economy]. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and Prospects of Economics and Management, 2(2). 235-243 [in Ukrainian].
6. Illiashenko, S.M. (2004). Menedzhment i marketynh innovatsii [Management and marketing of innovations]. Sumy: VTD "Universytetska knyha" [in Ukrainian].
7. Melnyk, V.P. (Eds.). (2005). Innovatsiyni resurs hospodarskoho rozvytku [Innovative economic development resource]. Kyiv: Obiednanyi instytut ekonomiky NAN Ukrainy [in Ukrainian].
8. Onikiienko, V.V., Yemelianenko, L.N., & Teron, I.V. (2006). Innovatsiina paradygma sotsialnoekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Innovative paradigm of social and economic development of Ukraine]. V. V. Onikiienko (Ed.). Kyiv : RVPS Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
9. Fedulova, L.I. (Eds.). (2013). Rehionalni innovatsiini systemy Ukrainy: stan formuvannia ta rozvytku v umovakh intehratsiinykh protsesiv [Regional innovative systems of Ukraine: state of formation and

- development in conditions of integration processes]. Kyiv: Instytut ekonomiky i prohnozuvannia NANU [in Ukrainian].
10. Shpyliovyi, V.D. (2012). Otsiniuvannia skladnosti proektno-innovatsiinoi diialnosti [The assessment of complexity of design and innovative activity]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, 3 (43), 16-21 [in Ukrainian].
 11. Zakon Ukrainy "Pro prioryetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini" [The Law of Ukraine "On priority areas of innovative activity in Ukraine"]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=433-15> [in Ukrainian].
 12. Kutsai, N.S. (2008). Problemy doslidzhennia pidkhodiv do traktuvannia poniattia "innovatsiinyi potentsial regionu" [Issues of study of approaches to the interpretation of the concept of "innovative capacity of the region"]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha" – Bulletin of National University "Lviv Polytechnic"*, 628, 192-196 [in Ukrainian].
 13. Benovska, L.Ya. (2010). Innovatsiinyi potentsial rehionu ta umovy yoho realizatsii [The innovative capacity of the region and the conditions for its implementation]. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vldfa/2010_18/Benovska.pdf [in Ukrainian].
 14. Bilovodska, O.A., & Hryshchenko, O.F. (2009). Formuvannia marketynhovykh kryteriiv shchodo otsinky innovatsiinoho potentsialu rehionu [Shaping marketing criteria to assess the innovative capacity of the region]. *Mekhanyzm rehuliuвання ekonomiky – Mechanism for Regulation Economics*, 4(1), 246-256 [in Ukrainian].
 15. Rud, N.T. (2011). Innovatsiinyi potentsial rehionu: novi pidkhody do otsinky [Innovative capacity of region: new approaches for assessment]. *Rehionalna ekonomika – Regional economics*, 4, 140-150 [in Ukrainian].
 16. Trefilova, A.A. (2003). Analiz innivacionnogo potentsiala predpriyatiya [The analysis of innovative capacity of enterprise]. *Innovacii – Innovations*, 6, 67-72 [in Russian].
 17. Umanets, T.V. (2007). Rehionalnyi ekonomichni rozvytok Ukrainy: teoretychi osnovy upravlinnia, intehralna otsinka, diahnostyka [Regional economic development of Ukraine: the theoretical foundations of management, integral assessment, diagnosis]. Donetsk: ViK [in Ukrainian].
 18. Fedulova, I.V. (2008). Doslidzhennia metodyk otsinky innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv [Studying methods for assessing innovative capacity of enterprises]. *Ekonomika i pidpriemnytstvo – Economics and Business*, 4, 234-240 [in Ukrainian].
 19. Levchenko, O.M. (2017). Metodychni pidkhody do otsynuvannia innovatsiinoho potentsialu rehioniv v konteksti formuvannia innovatsiyno-intehrovanykh struktur [Methodical Approaches to the Assessment of Innovation Potential of Regions in the Context of the Formation of Innovation-Integrated Structures]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – The Collection of scientific Works of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences*, Vol. 28-38, Kropyvnytskyi: CUNTU [in Ukrainian].
 20. Bakanov, M.I. (2011) *Teoriya ekonomicheskogo analiza: uchebnoye posobiye* [Theory of Economic Analysis]. M.: Finansy i statistika – Finance and Statistics. Moscow [in Russian].
 21. Naumenko, I.V., Naumenko, A.O., & Mandych, O.V. (2016). Intehralna otsinka zabezpechennya efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu ahrarykh pidpriemstv [Integrated assessment to ensure efficient use of the resource potential of agricultural enterprises] *Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Ekonomichni nauky – Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Economic Sciences*, 5, 256-260 [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 09.06.2017

Рябоволик Тетяна Федорівна / Tetiana F. Ryabovolik
Ryabovolik@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Рябоволик Т. Ф. Основні складові інтегральної оцінки інноваційного потенціалу регіонів в умовах кластеризації національної економіки [Електронний ресурс] / Т. Ф. Рябоволик // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал.* – 2017. – № 4 (32). – С. 69-77. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No4/69.pdf>